

Kinderen van Kadmos

deel 3: Dionysos

Kinderen van Kadmos

deel 3: Dionysos

Boudine Berkenbosch

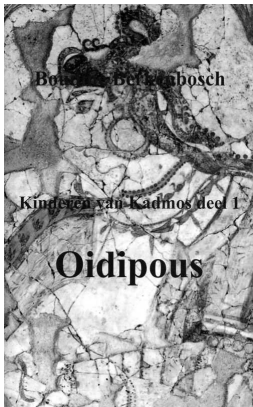
© Boudine Berkenbosch
Brave New Books 2017
ISBN: 9 789402 121223

Omslagontwerp: Ch. Dumas
The Wall-Paintings of Thera, p. 52
Idryma Theras–Petros M. Nomikos,
The Thera Foundation, Athens 1992

Inhoud

Landkaarten	7
Inleiding: Dionysos en de val van Jericho	11
Hoofdstuk 1: Smekende vrouwen	17
Hoofdstuk 2: Strijdende krijgers	59
Hoofdstuk 3: Hongerige honden	100
Hoofdstuk 4: Verre landen.....	150
Hoofdstuk 5: De Bakchanten	200
Hoofdstuk 6: De Epigonen	238
Epiloog met tijdslijn.....	280
Index van namen.....	282
Literatuur	290
Eindnoten.....	294

Kinderen van Kadmos is een klassieke trilogie

Deel 1 van Kinderen van Kadmos gaat over Oidipous. Het deel eindigt met de tragedie van Sophokles: Koning Oidipous. In de Griekse stad Thebe zijn ernstige rampen gebeurd! De vraag rees, waarom de goden zo boos waren. Daarop bleek dat de vorige koning was vermoord.

Oidipous ging op zoek naar de dader en ontdekte dat hij zelf de schuldige was.

Brave New Books 2015-09-23

ISBN: 978 940 2121 193

Deel 2 van Kinderen van Kadmos gaat over Antigone. Dat deel eindigt met de tragedie van Sophokles: Antigone. In dit boek staat ook de tragedie Oidipous in Kolonos, plus gedeelten van Zeven tegen Thebe van Aischylos en de Phoenicische Vrouwen van Euripides.

Tijdens de oorlog van Zeven tegen Thebe grepen de goden nogmaals in.

Brave New Books 2015

ISBN: 978 940 2121 216

Deel 3 van Kinderen van Kadmos gaat over Dionysos. In dat deel staat vrijwel de volledige tragedie De Bakchanten van Euripides. Uit een andere tragedie van Euripides, Smekende Vrouwen, blijkt dat Dionysos niet twee eeuwen eerder leefde dan Oidipous, maar zelfs iets later.

Toen Dionysos als een god verscheen in Thebe, stortte heel de stad in.

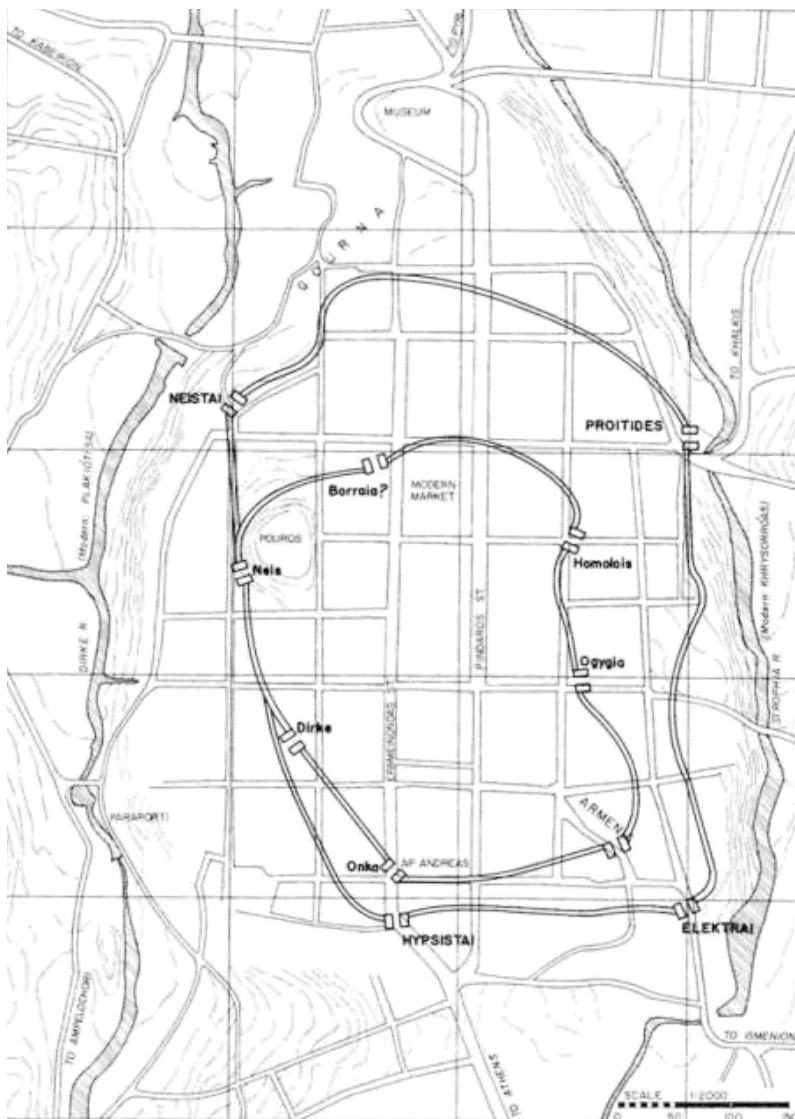
Brave New Books 2015

ISBN: 978 940 2121 223

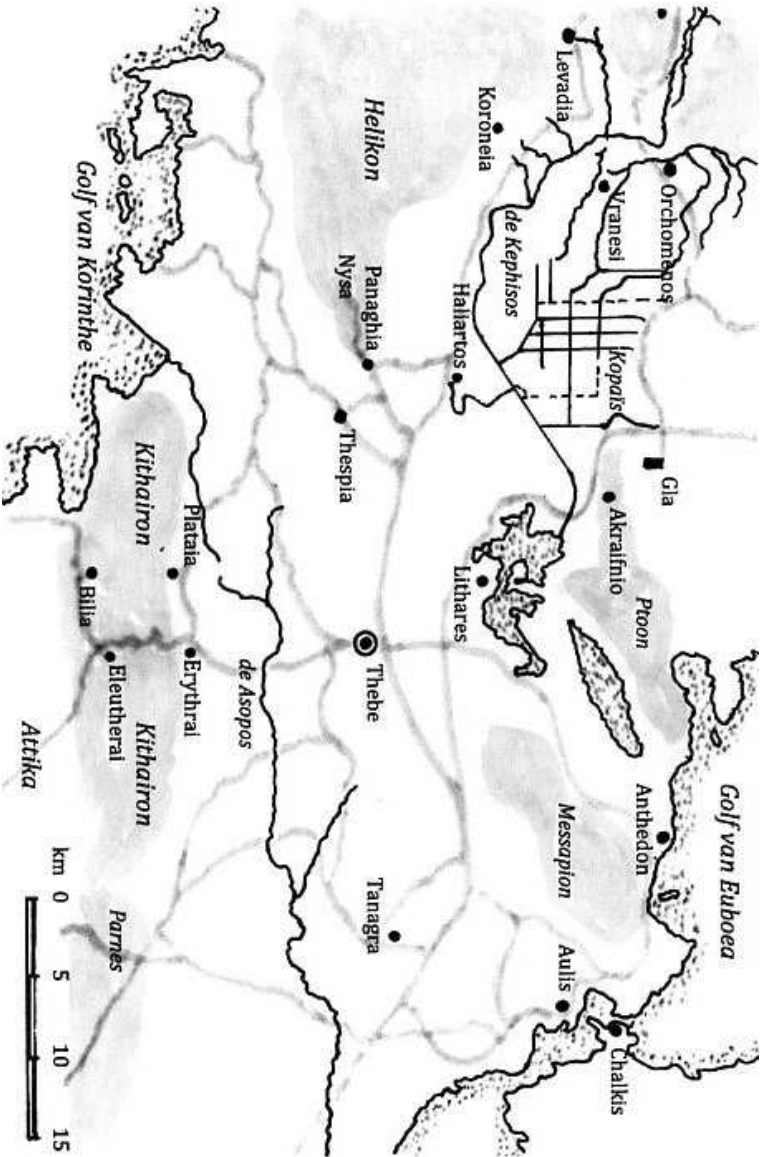
Kaart van Thebe

De binnenste muur stamt uit de tijd van Oidipous.

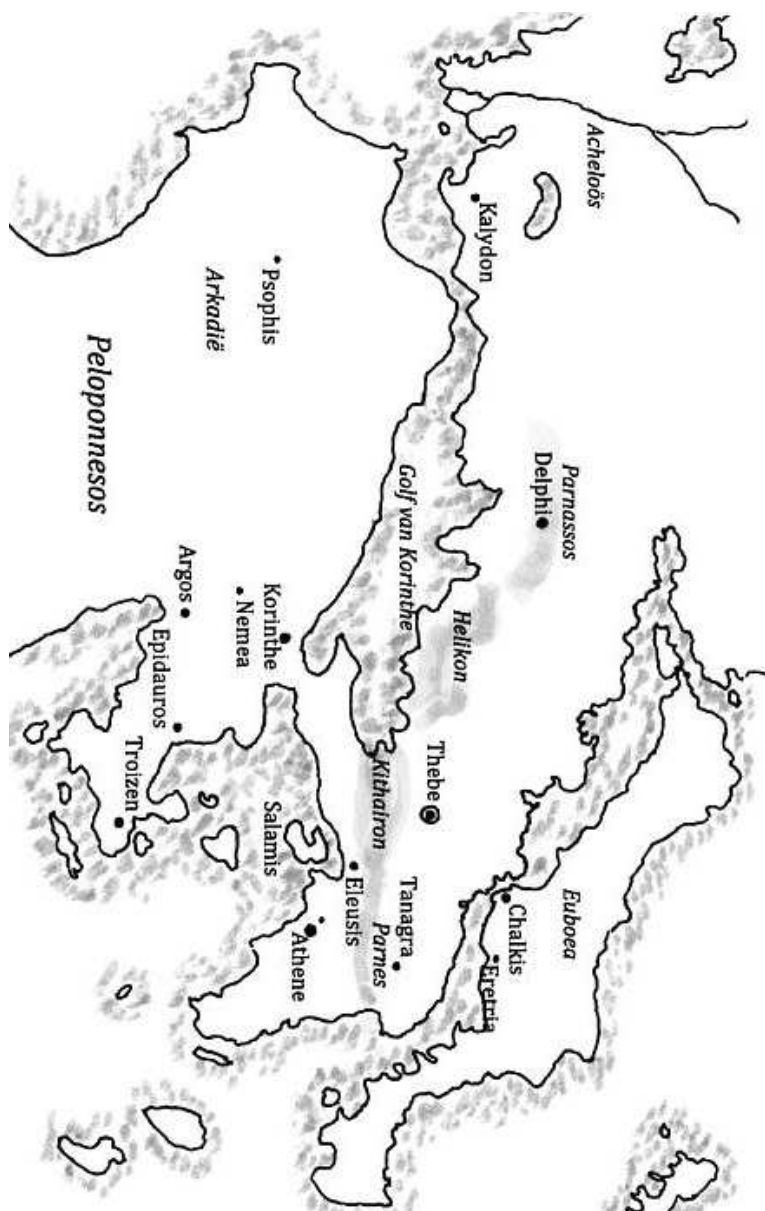
Bron: S. Symeonoglou: The Topography of Thebes. Princeton University Press. Princeton, New Jersey 1985. ISBN 0 691 03576 8.

Kaart van Boeotië

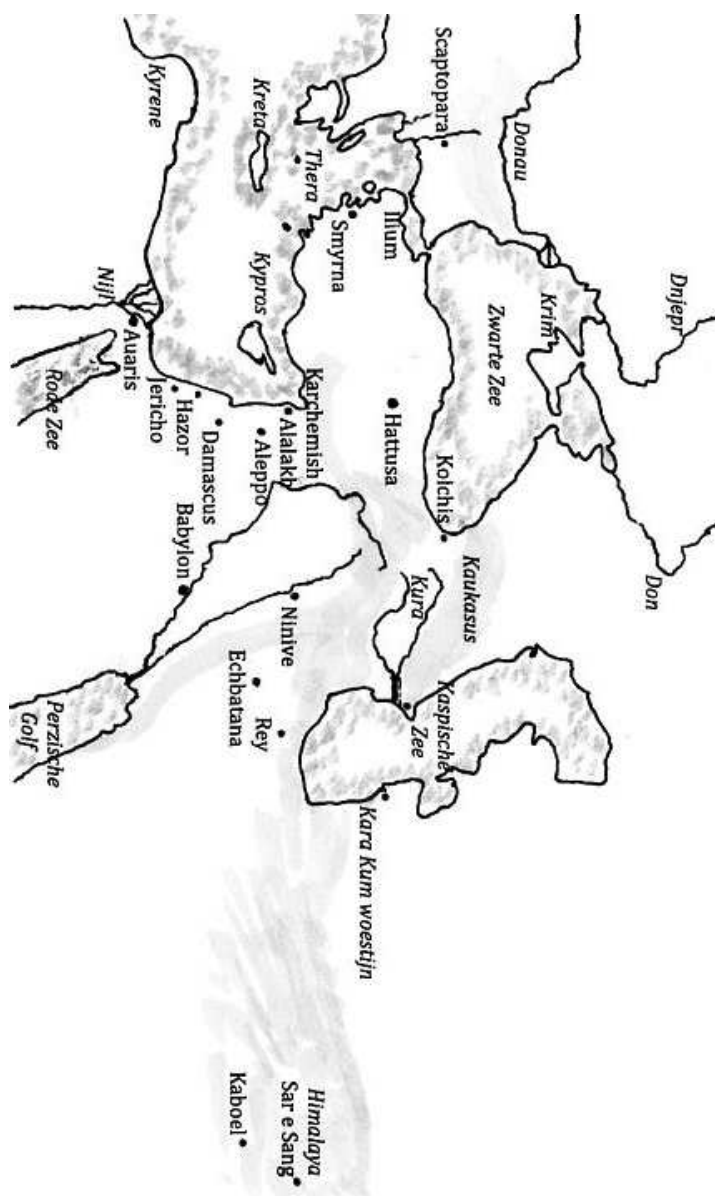

Bron: Demakopoulou & Konsola: Archaeological Museum of Thebes. General direction of antiquities and restoration, Athens 1981

Kaart van Midden Griekenland

Kaart van de “wereld”

Inleiding: Dionysos en de val van Jericho

Kinderen van Kadmos is gebaseerd op de Griekse mythen in vergelijking met de Bijbel. Het uitgangspunt is dat de Bijbelse god Jhwh wellicht een komeet was. In het boek Genesis verscheen Jhwh aan Abraham en het regende brandende zwavel. In de Griekse mythen verscheen Phoibos Apollo ten tijde van Kadmos. Als dit dezelfde ramp zou zijn, dan waren Abraham en Kadmos tijdgenoten. In het boek Exodus verscheen Jhwh aan Mozes, waarop een reeks van ernstige rampen volgde. Ook in de tragedie "Koning Oidipous" zijn er rampen gebeurd. Wellicht was Oidipous een tijdgenoot van Mozes.

In de Bijbel dauwde het manna en Kanaän was vloeiende van melk en honing. Ook in de Griekse mythen vinden we een dergelijk wonder: nectar en ambrosia, het voedsel van de goden. In de tragedie "Oidipous in Kolonos" vloeit er honing in de stroom, maar er zijn ook andere mythen waarin melk en honing, of nectar en ambrosia, voorkomen. Als dit een waar gebeurd en eenmalig verschijnsel was, dan spelen al deze mythen in dezelfde tijd.

De Israëlieten waren gelegerd in Kadesh Barnea, toen Jhwh weer verscheen. De aarde opende zich, er viel vuur uit de hemel en volgens de Bijbel vielen er 15.000 doden. Daarna trokken ze met een boog rond de Dode Zee naar de oostelijke Jordaanoever. Het boek Numeri zegt: 'Toen zij zich inlieten met Baäl (= Jupiter), werd Jhwh woedend.' Die plaag eiste 24.000 doden.

Mozes stierf 40 jaar na het begin van de exodus, hij werd opgevolgd door Jozua. Het boek Jozua zegt: 'Zoals elk jaar in de tijd van de voorjaarsoogst had de Jordaan haar hoogste peil bereikt, maar het water bleef stroomopwaarts staan. Zo kon het volk de rivier oversteken.' Daarna duurde het nog even voor Jhwh weer verscheen en de muren van Jericho instortten. Ook regende het stenen en de zon en de maan stonden stil: 'Op die dag sprak Jozua met Jhwh. Hij zei: "Zon, sta stil boven Gibeon, maan, blijf staan boven het dal van Ajalon." En de zon stond stil en de maan bleef staan...' De aarde moet dan in haar omwenteling zijn gestuit.

Als een zware komeet vanuit zijn perihelium vlak voor de aarde langs zou gaan, tegen de rotatie van de aarde in, kan de aarde in haar rotatie worden gestuit. Het is dan een ochtendkomeet, die

eerst na middernacht verschijnt en daarna steeds later opkomt. Vervolgens verdwijnt hij achter de zon, om dan te verschijnen vlak na zonsondergang. Zijn staart wijs van de zon af en staat aan de avondhemel als een vlammend zwaard. Dan gaat hij voor de zon langs en blijft wellicht zichtbaar naast de zon. Als hij vlak langs de aarde komt, leidt dat tot aardbevingen en er kunnen bliksems overslaan. Daarna is hij weer zichtbaar voor zonsopgang, tot hij verdwijnt in de nacht.

Een komeet heeft twee staarten: een rechte staart van gassen, die kan lijken op een vlammend zwaard, en een kromme staart van gruis en stenen die rond de kop van de komeet kronkelt. Als de komeet langs de aarde komt, verandert hij steeds van vorm, want vanaf de aarde kijkt men steeds vanuit een andere richting naar de komeet. In de mythen kan hij aldus de vorm aannemen van een leeuw met manen, een gehoornde stier, een vliegend paard of een gouden ram.

Zeus/Jupiter is een planeet. Zijn omlooptijd door de dierenriem is bijna 12 jaar, hij verplaatst zich bijna een sterrenbeeld per jaar. Rekening houdend met de precessie van de aardas verplaatst het lentepunt zich in 3.600 jaar ongeveer anderhalf sterrenbeeld. Er van uit gaande dat Jupiter, de aarde en de zon op een lijn stonden in de lente van 1628 v.Chr., kan men berekenen waar Jupiter toen stond: in de Schorpioen, dicht bij de Weegschaal. De komeet kwam kennelijk langs Jupiter, werd vertraagd en kwam langs de aarde. Hij moet dan uit de Schorpioen zijn gekomen.

Volgens de archeologen zijn de muren van Jericho ingestort in 1583 v.Chr.. Als de exodus begon in 1628 v.Chr., dan is dat 45 jaar na het begin van de exodus. In 1568 v.Chr., dus 60 jaar later, stond Jupiter weer in de Schorpioen. Als de komeet dan nogmaals langs Jupiter komt, kan hij worden versneld. In de Bijbel en de mythen vinden we deze kosmische elementen inderdaad terug!

Dit laatste deel van “Kinderen van Kadmos” is vooral gebaseerd op de tragedie “De Bakchanten” van Euripides, die in 405 v.Chr. voor het eerst werd opgevoerd. Helaas verwacht Euripides Kadmos uit dit lied met de zoon van Agenor, die getrouwd was met Harmonia. Deze tragedie speelt zich echter af na de strijd van Zeven tegen Thebe. Dat blijkt uit “Smekende vrouwen” van Euripides. Koning

Theseus van Athene, die Oidipous te woord stond in Kolonos, strijdt tegen de Sparti, de gezaaide mannen van Kadmos. Uit “De Bakchanten” blijkt dat een van hen, Echion, een tijdgenoot is van Dionysos, de hoofdpersoon van “De Bakchanten.”

In de Bijbel gaat het erfrecht van vader op zoon. In Thebe ging het erfrecht nog van moeder op dochter, maar de priesters van Apollo wilden dat veranderen in erfrecht van vader op zoon. Dit leidde ertoe dat men dacht dat Oidipous zijn vader zou doden, waarop hij met doorboorde voeten in het Kithairon gebergte werd gelegd. Hij werd gered en groeide op in Korinthe. In onwetendheid omtrent zijn afkomst doodde hij zijn vader en trouwde hij met zijn moeder. De rechtsorde in het moederrecht berustte echter op het taboe op incest! De verwantschapsverwarring leidde later tot strijd tussen zijn zonen, terwijl zijn dochters ongehuwd bleven.

Door het huwelijk van Oidipous met zijn moeder Iokaste werd de verwantschapsorde doorbroken. Uit de tragedie “Antigone” bleek reeds dat Kreon, de heerser van Thebe, zijn verstand kwijt was. In Thebe heerst nu een machtsvacuüm. Na de dood van Kreon werd de troon bezet door een zekere Kadmos. Kadmos is echter een stamnaam, geen persoonsnaam! Moederrecht en vaderrecht wisselen elkaar nu af. De oudste dochter van Kadmos trouwde met Aristaios uit Libië, die was grootgebracht met nectar en ambrozijn. Door dat huwelijk werd Aristaios koning: moederrecht. Hij werd opgevolgd door zijn zoon: vaderrecht. Daarop volgde Echion, een gezaaide en getrouwd met de jongste dochter van Kadmos: weer moederrecht. Ook hij werd opgevolgd door zijn zoon: vaderrecht. In de “Bakchanten” speelt ook het moederrecht weer een rol: de Bakchanten aanbidden de moedergodin!

Over de geboorte en de jeugd van Dionysos doen zich verwarde verhalen de ronde. Zijn moeder Semele, een dochter van Kadmos, stierf in het kraambed door de bliksem van Zeus. Dionysos zou zijn opgevoed door Makris van Nysa in het Helikon gebergte, door zijn tante Ino in Thebe en Levadia, hij zou zijn opgegroeid op Euboea. Dit hoeft elkaar niet tegen te spreken. Ook heeft hij de halve wereld bereisd, naar Baktria in de Afghaanse Himalaya en naar het gezegende Arabië! Ook op deze reis wisselen moederrecht en vaderrecht elkaar af. Dionysos keert terug naar Thebe. Dan verschijnt de god, hetgeen gepaard gaat met wonderen die

lijken op het lot dat Jericho trof. Als deze verhalen een kern van waarheid bevatten, dan was Dionysos een tijdgenoot van Jozua.

Zowel de komst van de Libiër Aristaios als de wereldreis van Dionysos verschaffen de mogelijkheid om iets te vertellen over de gebeurtenissen in andere landen. Al deze verhalen spelen zich af rond 1600 v.Chr. en zijn gebaseerd op archeologische vondsten. Eenvoudig is dit niet, want rond die tijd vallen er gaten in de archeologie. Er volgen overal “duistere eeuwen”. In Egypte vinden dergelijke gebeurtenissen echter plaats rond 1725 v.Chr., hetgeen doet vermoeden dat de Egyptische chronologie niet klopt. Omdat de chronologie van alle omringende landen is gebaseerd op de Egyptische chronologie, kunnen er ook fouten zijn geslopen in de oude geschiedenis van deze landen! Daarom klopt dit verhaal soms niet helemaal met de officiële oude geschiedenis.

Dionysos reisde door het land van Meden en Perzen, maar deze volkeren waren rond 1600 v.Chr. nog onbekend, zodat dit deel van het verhaal berust op vermoedens. De Meden woonden later ten zuiden van de Zwarte Zee, maar het is gebleken dat Rey, vlak bij Teheran, al enige duizenden jaren bewoond werd. Ook van het volk dat in dit boek de Koerti wordt genoemd, is de geschiedenis vaag. In de Assyrische annalen heten ze Guti, Gurti, Kuti of Kurti en hun bestaan blijkt al sinds 2200 v.Chr. uit Assyrische inscripties. De archeologen noemen hen Hurri of Choriëten. Tegenwoordig wonen de Koerden aan de bovenloop van Eufrat en Tigris en in het Zagrosgebergte, maar hun geschiedenis rond 1600 v.Chr. is onbekend. De reis van Dionysos gaat daar door een blanco archeologisch gebied.

De Hethieten of Hatti in Klein Azië zijn beter gedocumenteerd. Dat volk werd in deze tijd geplaagd door moorden op de koningen. Het blijkt dat ook hier moederrecht en vaderrecht om voorrang streden. De regeringsperioden zijn onbekend, daarom kennen de archeologen aan elke koning een regering van 25 jaar toe. Op die willekeurige manier werd ruim een eeuw gevuld! Hun laatste koning heette Telipinus. Van hem bleef een belangrijk edict bewaard, maar over hem bestaat ook een mythe, waarin stormen en hongersnood zich afwisselen met honing. In dit boek vindt u beide verhalen terug.

Dan is er nog het taalprobleem dat ontstaat als mensen gaan zwerven. Aristaios kwam uit Libië, we mogen aannemen dat hij gebroken Helleens sprak. De taal van Libië zal hebben geleken op Egyptisch. Ook de invasies van Indo-Ariërs plaatst men rond deze tijd. Op zoek naar de zon trok men kennelijk naar het zuiden, om te stuiten op de Middellandse Zee. Vervolgens trok men naar het oosten, omdat daar de zon opkomt. Sommige Griekse mythen getuigen nog van de volksverhuizing naar Kolchis.

Dionysos reisde door verre landen. Ook dat moet hebben geleid tot een taalprobleem, ware het niet dat de oude wereld beschikte over een internationale taal. Zoals tegenwoordig het Engels geldt als wereldwijde voertaal, zo was dat in de oudheid het Akkadisch, de taal van Babylon. Rond 1600 v.Chr. was dat de hoofdstad van het Oud Babylonische Rijk. Uit het Amarna-archief, dat van veel later stamt, blijkt dat niet het Egyptisch, maar het Akkadisch werd gebruikt voor internationale diplomatieke correspondentie. In plaats van Akkadisch wordt in deze roman gebruikt gemaakt van het Engels, onze eigen internationale voertaal.

Hoofdstuk 1: “Smekende vrouwen” bevat gedeelten uit de gelijknamige tragedie van Euripides. Het gaat over Argos na de verloren strijd van Zeven tegen Thebe. Hoofdstuk 2 gaat over Thebe, waar een machtsvacuüm heerst dat moet worden gevuld. Hoofdstuk 3 en 4 gaan over de kindertijd en de wereldreis van Dionysos. Hoofdstuk 5: “De Bakchanten” bevat vrijwel de volledige tragedie van Euripides, alleen het slot is weggelaten. Hoofdstuk 6: “De Epigonen” gaat over de zonen van de Zeven, die Thebe veroveren. De gelijknamige tragedies van Aischylos en Sophokles zijn helaas verloren gegaan, zodat we het moeten doen met weinig gegevens. Hierdoor ontstaat wel ruimte om ook mythen uit andere landen te plaatsen, die spelen in dezelfde tijd.

Alle citaten zijn voorzien van eindnoten die in de index staan. Soms geven deze noten slechts aan op welke tekst een passage gebaseerd is, maar men kan dat zelf controleren. In de index staat ook weer een lijst met de betekenis van Griekse namen.

Hoofdstuk 1: Smekende vrouwen

Met citaten uit de gelijknamige tragedie van Euripides.

Vroeg in de morgen kwamen vier Sparti het lichaam van Antigone halen. Ismene, die bij haar zuster had gewaakt, liet hen zwijgend begaan. Ze droegen de baar naar het marktplein, Ismene volgde hen. Er verzamelde zich een rouwstoet die werd geleid door de weduwen van Melanippos, met los hangende haren, in gescheurde kleden, hun hoofden besmeurd met as. In hun hartverscheurende rouwzang roemden ze hun echtgenoot, die Thebe had verdedigd tegen de vijand uit Argos en dat had moeten bekopen met het verlies van zijn hoofd. Ze beklagden zichzelf en hun verweesde kinderen. Ze bezongen ook hun vorst Eteokles, de meest dierbare vriend van hun man, die was gevallen in de strijd tegen zijn eigen broer. En ze bezongen de dappere Menoikeus, de zoon van Kreon, die zijn jonge leven had geofferd voor de stad.

Alle vrouwen die weduwe waren geworden in de strijd om het behoud van de stad, volgden hen en stemden met hun klaagzang in. Alleen de slanke Tereina, die ooit was gehuwd met Polyneikes en daarna met Eteokles, weigerde om deel te nemen aan het ritueel. 'Ik ben een dochter van Amphion, niet van Kadmos. Rouwen doe ik slechts om mijn eigen verwanten.' Toen de vrouwen aandrongen, sneerde ze: 'Nooit zal ik mezelf zo verloochenen dat ik een verwant wordt van mijn echtgenoot!'

Het lichaam van Eteokles lag op een wagen die door vier ossen werd getrokken. Zoals hij was gevallen in de strijd, zo werd hij begraven: in volle wapenrusting. Talloze grafgiftten, waaronder een gouden beker en een schaal met gerst, stonden rond hem uitgestald. Daarachter kwam de ossenwagen waarop Melanippos en Menoikeus lagen. Ook hun lichamen waren met wapens bekleed en door grafgiftten omringd. Op een derde wagen lagen Eurydike en haar zoon Haimon, nu verenigd in de dood. Zij zouden worden bijgezet in de grafheuvel van Zethos.

Achter de ossenwagens kwam de strijdswagen van Kreon, die werd gemend door Polyphontes van Kadmos, de held die dank zij Zeus had gezegevierd over de woeste fakkeldrager Kapaneus. In de wagen zat Kreon, geflankeerd door de twee jonge helden:

Hyperbios en Aktor, de zonen van Oinops. Daarachter sloten de Sparti zich aan met de draagbaar waarop Antigone lag. Ismene volgde de baar met los hangende haren, maar zwijgend en zonder rouwvertoon.

Terwijl het volk nog toestroomde en de rouwzang aanzwol, zette de stoet zich in beweging. Omdat de Elektraipoort gehavend was, verliet de rouwstoet van Kadmos de stad langs dezelfde weg als de stoet van Zethos. Het gezang over de daden van de gesneuvelden galmde door de Proitaspoort. Daar splitste zich de stoet, die van Kadmos ging naar het Ismenion. Langs de holle weg hing een doordringende lijkenstank. Luidkeels vervloekten de weduwen de verslagen vijand, in het voorbijgaan spuwden ze op de lijken, jammerend over het verlies van hun man of hun zoon.

Ten slotte stopte de stoet voor het graf, waarvan de steen al was weggerold. De doden werden naar binnen gedragen, dit onder luid geweën. Ismene keek zwijgend toe. Haar oom, die de dood van haar zuster had bevolen, zat in zijn wagen met de rug naar haar toe, tussen Hyperbios en Aktor. Zijn haar was grijs, zijn rug gebogen. Hij stond niet op om in de grafgrot een rouwzang aan te heffen, maar hij bleef zitten tussen zijn jonge neven. Nu plaatsten de vrouwen de grafgiften rond de doden, met luid gezongen gebeden. Daarna keerde Polyphontes plotseling de wagen en Ismene keek haar oom even recht in het gezicht. Zijn linker ooglid was geloken en zijn mondhoek hing scheef, waardoor hij kwijlde. Hij leek te zwak om zonder steun van zijn neven rechtop te zitten. Ismene begreep dat haar oom een beroerte had gehad.

Terwijl de rouwstoet zich terugtrok, betrad Ismene de grot. Er brandde nog een fakkel. Het lichaam van Antigone lag naast dat van haar broer Eteokles, in volle wapenrusting, omringd door kostbare bekers, schalen en manden met voedsel. Aan zijn andere zijde lag Melanippos zonder hoofd in zijn helm en daarnaast lag de kleine Megareus van de Orakelgrot, de zoon van Kreon, die in de dood was verenigd met de verwanten van zijn vader. Ismene huiverde, het graf was kil. Ze was alleen, alle anderen volgden haastig de stoet die reeds terugkeerde naar de stad. Haar zuster lag daar als een bedelares, gehuld in neteldoek en zonder grafgift. Antigone, die was voorbestemd om moeder Iokaste op te volgen, was haar moeder gevolgd naar Hades.

De fakkel flakkerde. In het schemerduister zag Ismene achter in de grot iets glinsteren tussen de knekels die men naar achteren had geschoven om plaats te maken voor deze doden. Ze schrok, want ze herkende de kostbare diadeem die glom in de laatste haren op een schedel die haar grijnzend aanzag. 'O, Hekate, wees ons genadig!' bad ze zacht. Toen overwon ze haar vrees. Ze keek haar moeder recht in de holle ogen, nam de kroon van haar schedel en plaatste die op het hoofd van Antigone.

Gekniel naast haar zuster bleef ze liggen. Wat had haar leven nog voor zin? Reeds als kind had zij haar moeder verloren. Nu eerst haar vader, dan haar broers en tot slot haar zuster... in slechts enkele dagen was ze beroofd van al haar dierbaren.

Buiten de grot klonken stemmen, een groep stevige kerels kwam de grafsteen terugrollen. 'Hé, juffie!' riep een van hen, 'Sta op! We gaan het graf sluiten. Of wil je soms in Hades blijven?' Ismene schudde het hoofd en kwam overeind. Zonder de mannen te groeten verliet ze de grot. Langzaam, met lood in het hart, liep ze terug naar de stad. In het hof van de Kadmeion klonk de rouwzang die, zoals ze wist, een maand zou aanhouden.

Als aanvoerder van zeven aanvoerders was koning Adrastos niet zelf ten strijde getrokken. Terwijl zeven legers Thebe bestormden, was hij met een gering aantal mannen achtergebleven in het basiskamp, om dat te bewaken en wellicht gewonde strijders op te vangen. Dat kamp was opgetrokken op de flank van de Kithairon, voorbij Erythrai, het dorp dat was geplunderd om leeftocht te vergaren. Hoewel Thebe zich verschool tussen de heuvels als een bruid achter haar sluiers, had Adrastos vanaf daar een goed uitzicht op de omringende vlakte.

Die rampzalige ochtend had een onbedwingbare strijdlust zich van de mannen meester gemaakt. Als een niet te keren vloedgolf waren ze van de berg afgedaald, de vlakte overstromend. Ze staken de Asopos over en verdwenen tussen de heuvels, uit het zicht. Terwijl Adrastos het verloop van de strijd afwachtte, viel er een duisternis in, slechts doorkliefd door de bliksems van Zeus. Onder de rollende donder begon de aarde te beven en er viel vuur uit de hemel. De ossen loeiden in de kraal en Arion steigerde briesend. De mannen wierpen zich ter aarde, luid biddend om

genade. Alleen de koning bleef overeind. Toen de duisternis iets optrok, zag Adrastos tot zijn schrik dat de strijdwapens van Thebe de stad hadden verlaten. De krijgsmacht van Argos vluchtte over de vlakke, achtervolgd en ingehaald door snelle wagens. Het zou niet lang meer duren voor de krijgers van Thebe het basiskamp hadden bereikt.

In een stofwolk ontwaarde Adrastos zijn zwager Amphiaros in zijn strijdwagen, gevolgd door krijgers van Argos. Even herleefde de hoop in zijn hart, maar nogmaals beefde de aarde. Tot zijn afgrijzen zag hij hoe de vlakke plotseling openscheurde en zich daarna weer sloot. Amphiaros was verdwenen, verzwolgen door de aarde, met zijn wapens en zijn mannen, met strijdwapens en al. Nu maakten paniek en radeloosheid zich van hem meester. Zonder nog verder na te denken bevrijdde hij Arion uit de kraal en slingerde zich op zijn paard, dat het wild van angst op een lopen zette. Het leek alsof de hengst die door Kentauros was afgericht, nu over vleugels beschikte. Adrastos was niet bij machte om zijn op hol geslagen rijdier nog te sturen, het rende in wilde galop weg van het krijgsgeweld, omhoog de bergen in. Pas bij de zoom van het naaldwoud ging Arion over in een draf en kwam toen briesend en schuimbekkend tot stilstand.

Het dier had zijn berijder niet afgeworpen, de koning van Argos was ontsnapt. Adrastos keek langs de steile helling omlaag en zag dat de krijgers van Thebe het basiskamp hadden bereikt. De mannen die daar waren achtergebleven, werden gevankelijk weggevoerd, hij kon niets meer voor hen doen. Hij was als enige als een vrij man uit de strijd gekomen, hem restte niets anders dan alleen terug te keren naar Argos.

Stapvoets verdwenen man en paard in het naaldwoud. Het grauwe daglicht vervaagde, de dennen rezen als zwarte zuilen op naar een woest kolkende hemel. De stormgod deed de bomen kreunen en kraken, maar het woud bood beschutting tegen de razende storm. De weg was in het duister nauwelijks zichtbaar, maar na enige tijd klonk rechts van de weg het geruis van een riviergod. Arion hinnikte verheugd, het dier had dorst. Adrastos steeg af, ook hij was dorstig, maar vooral vermoeid.

Terwijl Arion begon te grazen, zocht hij een luwe holte, rolde zich in zijn mantel en strekte zich uit, maar zodra hij zich ontspande,

werd hij door sombere gedachten besprongen. Hier, op deze bergweide zo vlak langs de weg, kon hij niet blijven. Thebe zou hem immers achtervolgen, uit wraak of anders wel om het losgeld dat hij als koning waard was. Dit was geen plaats en geen tijd om te rusten. Hij kwam overeind, floot zijn paard en in het duister leidde hij Arion terug naar de weg.

Stapvoets en op zijn hoede reed Adrastos als een dief door de nacht. De weg bleef stijgen. Het naaldwoud werd minder dicht en week toen voor kale rotsen die door gierende stormen werden besprongen. Worstelend met de wind trok hij over de bergpas. De weg begon te dalen, de storm leek iets te luwen, maar rechts van hem bulderde een woeste riviergod die zelfs tot over de weg stroomde. Zijn gevleugelde Arion stapte echter dwars door het kolkende water. In het eerste grauwe ochtendlicht ontwaarde Adrastos een heiligdom. Hij had de grens bereikt.

Het grensheiligdom bleek verlaten en gedeeltelijk in verval. Man en paard konden hier rusten, maar niet te lang. Thebe zou hem immers alsnog kunnen vangen en terugvoeren. Na een korte rust ging hij weer op weg. De weg liep door een dennenwoud langs de rivier omlaag. De dag was grijs, de wind onstuimig en de weg was soms versperd door omgewaaide bomen. Tegen de avond bereikte hij hutten en kralen rond een bron. Hier waren mensen aan wie hij iets te eten kon vragen. Hij was flauw van de honger.

Toen de God de nacht verlichtte, hadden de herders van Bilia hun kudden uit voorzorg verzameld binnen de kralen. Toch waren er dieren ontsnapt doordat Poseidon her en der de omheining omvergeworpen had. Ook waren er hutten half ingestort, al waren de meeste mannen ongedeerd. Sommige herders waren reeds in de bergen op zoek naar hun geiten en schapen, terwijl anderen hun hut herstelden, of de omheining van hun kraal. Toen er na een dag van rusteloze arbeid een vreemdeling te paard verscheen en naar de bron ging, besteedden ze daar geen aandacht aan, maar toen de heer hen wenkte, zijn beurs trok en een goudstuk tevoorschijn haalde, heette men hem welkom. 'Heer, wie bent u en waar komt u vandaan?' klonk het wantrouwend. 'Ik ben een reiziger,' antwoordde Adrastos voorzichtig, 'Ik was op weg naar het land van Pelops, waar mijn woonplaats ligt, toen ik werd overvallen

door de goden. Mijn bezit ging verloren, alleen mijn dierbare leven en dat van mijn paard bleven gespaard. Ik heb een zware weg achter de rug en sinds lang niets meer gegeten.' 'Heer Oidoposos, wees dan mijn gast', lachte een herder met een blik op het goudstuk. 'Mijn hut stond nog overeind en mijn kraal heb ik vandaag hersteld.'

Er werd een lam geslacht en na de maaltijd rustte Adrastos op een strozak, terwijl Arion graasde in een veilig omheinde weide. Ondanks zijn vermoedigheid sliep Adrastos onrustig. De volgende morgen schrok hij wakker van het geblaf van honden. Hij wilde snel verder trekken, want als de herders zouden ontdekken wie hij was en wat hij waard was, dan zouden ze hem alsnog kunnen uitleveren aan Thebe. Zijn gastheer kwam de hut binnen met een kom pap. 'Poimenos,' vroeg Adrastos onder het eten, 'Hoe kom ik van hier naar Korinthe?' 'Wilt u nu reeds vertrekken?' lachte de herder, 'Binnenkort ga ik zelf naar Korinthe met mijn lammeren, een tocht van slechts vijf dagen. Wacht, dan reizen we samen!' Adrastos schudde het hoofd: 'Ik ben bezorgd om mijn land, mijn huis en mijn verwanten. Wellicht hebben de goden ook hen getroffen.' De herder begreep het en na nogmaals een goudstuk voorzag hij Adrastos van leeftocht. Ook beschreef hij de weg, met de plaatsen waar men kon rusten. Opgelucht verliet Adrastos het herdersdorp. Het was nog vrij vroeg in de morgen.

De weg liep glooiend omhoog, Arion zette zich in draf en de bergen weken al spoedig uiteen. Terwijl de weg rustig daalde, zag Adrastos ver beneden zich een woeste Pontos grijsgroen golven onder de grauwe lucht. Na enige uren kwam hij bij een driesprong, nog maar half zo hoog boven de wit schuimende baai. Hier moest hij rechtdoor, had de herder gezegd. In de diepte lag het strand van Aigasthena, daar eindigde de weg voor wie geen schip bezat. De driesprong bood een goede rustplek, maar Adrastos had haast en Arion draafde rechtdoor. De weg begon nu sterk te stijgen en was op verscheidene plaatsen met rotsblokken bezaaid. Hij liet Arion stapvoets gaan en zag zich soms genoodzaakt om af te stijgen. Diep beneden hem golfde de grauwe Pontos en tot zijn schrik smeed een zoon van Poseidon plotseling een reeks van rotsblokken over de weg, vlak achter hem! Met veel geraas rolden de stenen langs de steile helling naar beneden.

De schemering trad in en hoewel hij zich bevond op een kale berghelling, durfde hij niet verder te gaan. Hij zocht een holte om in te slapen, kniehalsterde zijn paard en sloep onrustig. Na een haastig ontbijt vervolgde hij zijn tocht. Op het hoogste punt van de bergpas vloog een wervelende stofwolk hem recht in het gezicht. Daarna begon de weg te dalen en nog altijd dreigde het vallende gesteente hem te raken. De scherpe afdaling was nog zwaarder dan de steile klim naar boven, maar ten slotte bereikte hij toch Pontos met zijn wit schuimende golven. Hij liet Arion grazen en zocht een plek om te rusten. Bij het gebulder van de branding sloep hij in.

Die nacht droomde hij van het krijgsgeweld, het geratel van strijdswagens en het rumoer van woedende strijdkreten. Daar bovenuit klonk de donder van Zeus die de bliksem slingert. Toen hij ontwaakte, duurde het even voor hij besepte waar hij zich bevond. Hij lag op een verlaten strand in de wildernis, alleen, zonder zijn mannen. Het was zaak om Argos te bereiken.

De weg steeg en daalde en steeg, de dag was vaal en vanuit de bergen klonk af en toe het gestamp van Poseidon die danste met de herdergod Pan. Daar was weer het geraas van Pontos, hij kwam langs een strand. Arion liep onverstoorbaar verder en tegen de avond kwam hij bij het kiezelstrand met de zoetwaterstroom, waarvan de herder had gezegd dat het de beste rustplek was. Vermoeid zocht hij een luwe holte, at wat, rolde zich in zijn mantel en sloep in. Weer droomde hij onrustig van de strijd. Stofwolken trokken over de vlakte. Voor zijn ogen gaapte de aarde open en zijn zwager verdween in de diepte, met strijdswagen en al. Toen hij ontwaakte, vroeg hij zich af hoe hij zijn zuster moest vertellen dat haar man... Maar hij bevond zich in de wildernis, hij moest Argos dan toch eerst bereiken.

Een lage bergrug scheidde hem nog van Korinthe. In de verte zag hij de hoge rots die hij nog onlangs had beklommen om met koning Tantalos te eten. Hij watertandde bij de herinnering aan dat malse vlees, maar hij wilde Tantalos niet nogmaals ontmoeten. Deze koning zou hem immers vragen naar de afloop van die verdoemde krijgstocht. De weg daalde naar een breed strand, Arion ging over in galop. Bij de vlakte die hem nog van Korinthe scheidde, hield hij Arion in. Hij had nog leeftocht voor slechts een

dag, niet voldoende om Nemea te bereiken. Zijn vazal Lykourgos zou trouwens zeker ook vragen stellen. In de verte lag een vissersdorp. Worstelend met de storm over het vlakke strand, bereikte hij de haven van Lechaion, waar vissers verdwaasd stonden te kijken naar het weggeslagen havenhoofd. Daar vroeg hij om voedsel en onderdak, en weer bewees zijn beurs hem een dienst. Hij overnachtte in de hut van een visser, die hem onthaalde op een maal van schelpdieren. 'Niemand durft nu uit te varen, maar het strand biedt voedsel genoeg!' glunderde zijn gastheer terwijl hij het goudstuk in zijn buidel stopte. De volgende ochtend bewees een volgend goudstuk dezelfde dienst.

Met voldoende leeftocht om Argos te bereiken, trok Adrastos om Korinthe heen. Hij reisde nu niet langer door een onbekende wildernis, in het land van Pelops kende hij de weg en de gevaren. Hij hield zijn vuur 's nachts brandende, want de wolven waren hongerig, maar ze schuwden het vuur. Bij de afslag naar Nemea was hij op zijn hoede, maar hij kwam niemand tegen. Ongezien overnachtte hij bij het heiligdom van Mykene en op de negende dag nadat hij Thebe was ontvlucht, naderde hij tegen de middag de voorde van de Inachos. Adrastos had Argos bereikt.

Hij drenkte Arion en vroeg zich af hoe men hem zou ontvangen. Terwijl hij de Inachos overstak, kwam een kudde geiten hem tegemoet, gevolgd door hun hoedster. 'Vader!' Het was Aigeia, die met een kruik op haar schouder naar de waterput bij de voorde ging. 'Maar vader!' riep ze geschrokken, 'Wat ziet u er uit! Uw mantel zo vuil, uw haren verward... Wat is er gebeurd? En waar zijn de anderen? Is Polyneikes in Thebe gebleven nadat hij zijn stad had heroverd? Heeft hij u gestuurd om mij te halen, zoals hij me heeft beloofd?' Adrastos sloeg de ogen neer. 'Mijn lieve dochter, helaas, je vader is vuil en vermoeid. Het was een zware reis, want de goden...'

Terwijl Aigeia de geiten drenkte en water putte, reed Adrastos met bedrukte schouders Argos binnen. De paardenstallen waren beschadigd, hij liet Arion achter in het weiland. Ook de huizen hadden schade geleden en niemand was bezig om ze te herstellen. Zijn hofpoort was onbewaakt. Deipyra was in de keuken, ze keek op en riep: 'Vader! U bent terug! En de anderen, is Tydeus er ook? Heeft mijn man zijn land al zo snel kunnen heroveren? Vader, ik

ben blij dat jullie terug zijn, want de goden...' Adrastos schudde het hoofd. 'Mijn lieve Deipyla, je vader is vuil en vermoeid. Ik verlang naar een lauw bad en rust. Daarna zal ik je vragen beantwoorden.'

Terwijl hij nog lag te rusten, werd de deur van zijn slaapvertrek opengegooid en Aigialeus sprong op zijn slaapbank. 'Vader! Je bent er weer!' juichte het kind. 'Vader, is neef Hippomedon ook al terug? Hij had me beloofd dat hij mij zou leren paardrijden! En dan, als ik het kan, zou hij u vragen of ik op Arion mag rijden. Toe, pappa, mag dat?' Adrastos zuchtte, want hoe vertel je je zoon dat zijn vader alles, maar dan ook alles heeft verloren? 'Vader, mijn zussen zijn een feestmaal aan het maken. Ze gaan een eierkoek bakken met honing, geen ambrozijn, maar echte honing! Ik mocht de beslagkom uitlikken, maar daarna joegen ze me weg. Tante Eriphyle komt ook, en opa!'

Hij stuurde de jongen weg en maakte zich gereed voor een feestmaal waarop hij zich niet kon verheugen. In de zaal trof hij zijn vader Talaos, zijn zuster Eriphyle met haar twee zoontjes en heer Iphis met zijn dochter Euadne. Deipyla schonk de bekers vol en verdween weer naar de keuken. Talaos hief zijn beker en zei: 'Op de goede afloop, mijn zoon. Vertel me, gaf Thebe zich snel over?' Adrastos schudde het hoofd. 'Waarom kom jij dan alleen terug?' vroeg Talaos streng. 'Vader, ik denk dat we de strijd hebben verloren.' 'Dat denk je, maar je weet het niet zeker?' vroeg zijn vader met een frons. Adrastos sloeg zijn ogen neer, schudde het hoofd en zweeg. Zijn dochters kwamen binnen en plaatsten een dampende schotel in hun midden. 'Mijn broer,' zei Eriphyle zonder acht te slaan op het eten, 'Waar zijn de anderen? Waar is mijn man Amphiaraios?' 'Hij leeft niet meer,' bekende Adrastos, 'Maar laten we eerst eten. Daarna zal ik jullie alles vertellen wat ik weet.'

Het feestmaal verliep in een somber stilzwijgen. Alleen Alkmaion en Aigialeus juichten toen de honingkoek werd binnengebracht, maar Eriphyle maande haar oudste zoon tot kalmte en Aigeia keek haar broertje waarschuwend aan.

Nadat de tafel was weggenomen en de bekers nogmaals gevuld, begon Adrastos te vertellen door welk onheil Argos was getroffen. De kwade voortekenen onderweg, de gifslang die het kind van Lykourgos doodde, de tocht door Attika waar koning Theseus

heerste, de ontvangst in de zaal van Megaphronos van Tanagra, waar was gebleken dat Polyneikes niet de zegen van zijn vader had, de tocht door Boeotië terwijl de God de nacht verlichtte en het lange wachten op Polyneikes die de zegen van zijn vader was gaan halen. Zo kwam hij bij het meest heikele deel van zijn verslag, hoe op die rampzalige dag de legers van Argos over de vlakte waren gestroomd om de poorten van Thebe in te nemen, over Zeus, Apollo en Poseidon die allen streden aan de zijde van Thebe. ‘Toen de duisternis optrok, zag ik de strijdswagens van Thebe uitrijden en Argos was op de vlucht. In de verte zag ik Amphiaraios nog rijden, toen de vlakte zich plotseling opende en mijn zwager werd verzwolgen door de aarde, met zijn wapens en zijn mannen, met strijdswagen en al.’

‘Ach, mijn man!’ kreet Eriphyle, maar Talaos vroeg streng: ‘Mijn zoon, wat gebeurde er daarna?’ ‘Toen ik zag dat alles verloren was, sprong ik op mijn paard, vader, maar Arion sloeg op hol en even later bevond ik me reeds aan de rand van het woud. Diep beneden mij zag ik hoe ons kamp werd bezet door de krijgers van Thebe. De meeste gaven zich over. Vader, wat had ik toen moeten doen? Teruggaan en me overgeven?’

‘Maar de anderen dan? Mijn man Kapaneus!’ riep Euadne uit, ‘En mijn broer Eteoklos, leven zij nog? Dan zal ik een losgeld bieden voor beiden! Mijn man is immers rijk genoeg.’ ‘Jawel,’ zei heer Iphis, ‘Adrastos, waar is mijn zoon Eteoklos? En mijn schoonzoon Kapaneus?’ En Talaos vroeg: ‘Waar is Hippomedon, de zoon van mijn oudste zoon?’

Toen zijn verwanten begrepen dat Adrastos hen ieder antwoord schuldig moest blijven, vertrokken ze een voor een. Vermoeid en verslagen zocht hij zijn slaapbank op. Hij had verwacht dat men hem zou overstelpen met verwijten, maar men had kennelijk tijd nodig om het nieuws te verwerken. Niemand wist wie nog in leven was, alleen Eriphyle was zeker van de dood van haar man. Vlak voor hij in slaap viel, bedacht hij verbaasd dat zijn zuster met haar scherpe tong hem geen enkel verwijt had gemaakt.

In Thebe bleef de troon leeg, Kreon was onwel. Hyperbios en Aktor, zijn jonge neven, bestuurden de stad namens hem, maar hoewel het hen niet ontbrak aan levenslust en geestkracht, waren

deze prinsen onervaren. Meer gezag ging uit van Polyphontes, die weliswaar van mindere adel was, maar hoog in de gunst stond bij Artemis en Zeus. De meeste besluiten werden door hem genomen, maar hij weigerde om plaats te nemen op de troon. 'Ik ben een landman,' zei hij bescheiden, 'Als heerser ben ik ongeschikt. Zodra Kreon is genezen, is de troon weer aan hem.' Zijn voorstel om de krijgsgevangenen te dwingen tot het herstel van de muren en poorten, werd met algemene stemmen aanvaard. Toen de vraag rees, wat te doen met de lijken die rond de stadsmuur lagen, haalde hij zijn schouders op en zweeg. Kreon had immers bevolen om hen niet te begraven...

In de Kadmeion klonk de rouwzang. De kinderen waren rustig, onder de indruk van het droeve gezang. In de hoek naast de gammele trap naar het dakterras zat Ismene zwiingend te weven. Voor Antigone werd geen klaagzang aangeheven. Alleen rond de bron klonk soms zacht het gezang: 'Ach, Antigone! Door haar oom uitgehuwelijkt aan Hades.' In een andere hoek, bij de keukens, zat Ino met een lappenpop op schoot. Er was niemand die aandacht aan haar schonk.

Aigeia en Deipyla kwamen hun vader samen een ontbijt brengen, hun ogen gezwollen van het huilen. 'Vader,' snikte Aigeia, terwijl ze voor Adrastos op de knieën viel, 'Ik smeeek u, ga terug naar Thebe en vraag naar Polyneikes! Heeft zijn broer hem gevangen genomen? Ik heb de hele nacht gehuild en ik wil het weten. Vader, bied toch losgeld voor mijn man!' Ook Deipyla omarmde nu zijn schoot. 'Vader,' smeekte ze, 'Ga naar Thebe en vraag naar Tydeus! Bied hen losgeld!' Adrastos dacht aan de plunderingen, de schade die de legers hadden aangericht. Hoeveel losgeld hij ook bood, die schade kon Argos nimmer aan Thebe vergoeden. Het verdriet van zijn dochters sneed door zijn machteloze ziel. Hij zei zacht: 'Lieve dochters, dat is onmogelijk, helaas, helaas...'

'Maar vader,' snikte Aigeia, 'Ik verwacht een kind van Polyneikes! En Deipyla is ook zwanger! U wilt toch niet dat uw kleinkinderen opgroeien zonder vader? Nog niet geboren en nu al verweesd! Zeg tegen Thebe dat Polyneikes hier mag wonen!' 'Ja, vader,' snikte Deipyla, 'Ik hoef ook geen koninkrijk, ik wil alleen Tydeus terug!' Adrastos zuchtte: 'Heus, het is onmogelijk. Sta nu op, want je

vader heeft werk te doen. Argos heeft me nodig, nu Zeus Hera zo hard heeft gestraft.' Hij stuurde zijn dochters de kamer uit en maakte zich klaar om de ronde te doen door de stad.

Met een bezwaard gemoed en gebogen schouders verliet hij zijn hof. De hofpoort was onbewaakt. Op alle erven waren vrouwen, kinderen en zelfs grijsaards aan het werk. Hij werd aangeklampt door een oudere vrouw: 'Koning, wanneer komen mijn zonen terug? Ons dak is ingestort en zonder de jongens...' Adrastos zuchtte: 'Ik weet het niet, helaas...' Hij schudde de vrouw van zich af en ging naar de paardenstallen. Met wat mannen zou de schade wel te herstellen zijn. Er stonden gelukkig geen paarden op stal toen Poseidon... Hij liep naar het weiland waar Arion graasde. Langs de weg lagen akkers waarop de gerst was platgeslagen en tuinen waar het jonge gewas beschadigd was. Hij floot en Arion kwam naar hem toe. Hij streelde zijn hals en bekeek zijn hoeven, die bijna tot bloedens toe versleten waren. Het was beter om het dier onder te brengen in een stal die nog overeind stond. Terwijl hij Arion roskamde en de ruif vulde, miste hij Hippomedon.

Toen hij terugkeerde in zijn hof, stond er een groep vrouwen te wachten voor de zaal. Hij beklom het bordes en keek hen aan. Vooraan stond de edele heer Iphis met zijn dochter, hij was de eerste die sprak: 'Koning Adrastos, mijn dochter Euadne wil naar Thebe om haar man en haar broer vrij te kopen. Ik wil haar wel vergezellen, maar ik ken de weg niet. Daarom, kom met ons mee! We kunnen ons er dan meteen van vergewissen, welke strijders er nog in leven zijn. Al deze moeders komen u vragen naar het lot hun zonen.' Adrastos zuchtte: 'Heer Iphis, de tocht is zwaar en mijn paard is vermoeid. Ik zal er over nadenken, geef me een paar dagen de tijd.' 'Goed,' knikte heer Iphis, 'We hebben toch ook tijd nodig om ons voor te bereiden op de reis.'

Het was niet de bedoeling van Adrastos om iets te beloven, maar die avond beseftte hij dat het zijn lot zou zijn. Zijn dochters huilden niet langer, maar keken hem dankbaar aan en Aigialeus klom op zijn schoot: 'Vader, opa zegt dat hij u zal helpen om het losgeld voor neef Hippomedon te betalen.' Argos had besloten dat hij naar Thebe zou terugkeren. Hij kon dat lot beter aanvaarden en de leiding nemen, dan als een lafaard achter te blijven in Argos.

De volgende dag was de troonzaal weer geopend. Talloze vrouwen kwamen er hun bijdragen brengen in de vorm van hun gouden sieraden en voedsel voor de reis. Allen smeekten ze de koning om er voor te zorgen dat hun man, broer of zoon veilig thuis zou komen. Enkele oudere vrouwen boden aan om mee te gaan. De jongere vrouwen waren onmisbaar, zij hadden de zorg voor de kinderen, het kleinvee en de tuinen, maar een afvaardiging van grijsjarige moeders zou het vredesverzoek kracht bijzetten. Overal herleefde de hoop op een goede afloop.

Hoewel de leiding ogenschijnlijk bij Adrastos lag, waren Euadne en haar vader Iphis de drijvende kracht achter de onderneming. Onvermoeibaar reed Euadne op haar ezel langs huizen en hoeven, ze spoorde de vrouwen aan om voldoende leeftocht te verzamelen voor de reis en beloofde hen dat de mannen die krijgsgevangen waren, zouden terugkeren naar Argos. Dat heer Iphis haar zou vergezellen, versterkte het vertrouwen. Zijn hoge geboorte, haar bloeiende schoonheid en haar huwelijk met de rijkste man van Argos schonken haar woorden kracht. Dat de koning zelf hen de weg zou wijzen, maakte de tocht bij voorbaat bestemd tot wel-slagen. Alleen Adrastos voelde twijfel, maar hij meende dat hij daarover beter kon zwijgen. Hij getroostte zich alle moeite om de voorbereidingen in goede banen te leiden.

Er werden manden gevuld met gerookt vlees, erwten, bonen en andere mondvoorraad. De voorbereidingen duurden enige dagen, maar in de vroege ochtend van de vijftiende dag nadat Adrastos Thebe was ontvlucht, verliet een stoet van twintig ezels de stad. Voorop reed Adrastos op een muilezel, want hij wilde Arion niet nogmaals blootstellen aan de reis. Daarachter kwamen Euadne en haar vader op hun ezels, gevolgd door zeven oude vrouwen. Tien pakezels volgden, beladen met leeftocht. Heel het volk deed hen uitgeleide en overstelpte hen met goede wensen. Stapvoets ging het naar de voorde, waar afscheid werd genomen van de vrouwen, kinderen en grijsaards die terugkeerden naar hun huizen, terwijl de stoet langzaam de bergen in trok.

De weg van Argos naar Thebe was zoveel langer, nu Adrastos reisde in gezelschap van vrouwen en ezels. De eerste dag verliep zonder haperingen, men bereikte het heiligdom van Mykene in de namiddag. Terwijl de ezels graasden en de vrouwen het eten

bereidden, sprokkelde Adrastos hout voor de nacht. De wolven lieten zich niet zien noch horen. De volgende morgen duurde het lang voor de vrouwen reisvaardig waren en reeds na de middag klaagde de zwaarlijvige vrouw Eusarkia over vermoeidheid. Ook de oude Geronta smeekte om rust. Heer Iphis stelde voor om niet de omweg langs Nemea te maken, maar te overnachten in het bos. Het gevaar van wolven en slangen ten spijt, stemde Adrastos toe, want zijn vazal Lykourgos... Gelaten sprokkelde hij hout.

Ook de volgende dag verliep traag, tegen de avond was Korinthe nog niet in zicht. Weer overnachtte men in de wildernis, dit tot opluchting van Adrastos die zich schaamde om met dit gezelschap aan te kloppen bij koning Tantalos. De vierde dag trok men Korinthe voorbij, om te overnachten aan de voet van de Geraneia. Daarna ging de tocht van strand tot strand, over de bergen waar de weg soms versperd werd door rotsblokken. Op het kiezelstrand dat halverwege Korinthe en Bilia lag, werd besloten om er een dag te blijven. De ezels konden er grazen en de vrouwen rusten. Daarna begon de steile klim naar de Kithairon. Na een uitputtende tocht van nogmaals drie dagen, bereikte men ten slotte Bilia.

Zodra de weidse vallei in zicht kwam, hield Adrastos zijn muilezel staande en wees: 'In dat dal komen de herders samen, ook die van Thebe. Het nieuws van onze krijgstocht zal er nu wel bekend zijn. Op mijn eerdere doortocht noemde ik mezelf een reiziger, op weg naar Pelops. Het leek me beter om mijn naam niet te noemen. Heer Iphis, wees onze woordvoerder, ik ben slechts uw knecht. En zeg niet dat we uit Argos komen!' 'Geef mij dan uw muilezel, aldus zal ik ook in hun ogen de leider zijn.'

Voorop gingen nu heer Iphis en zijn dochter, gevolgd door grijze moeders en een knecht die de pakezels leidde. Hun komst bij de bron trok wel aandacht, maar de meeste herders bevonden zich nog met hun kudde in de bergen. Terwijl Adrastos nederig de ezels drenkte, stond de waardige heer Iphis de herders te woord. 'We komen uit het land van Pelops, dat werd getroffen door de woede van Zeus. Mijn dochter en ik zijn op weg om de goden een offer te bieden. Deze oude moeders kwamen met ons mee, want het land kan hun zonen niet missen.' De herders knikten en wezen hen een beschutte plek om de nacht door te brengen, aan de rand